

Система виразних засобів у поезії – різнобарвна й багатогранна. Авторка сміливо використовує інверсивні мовні звороти, властиві саме їй («я ще тобі, чи я вже ні», «мій вірш до тебе», «де то верх і де то низ»), полюбає метафори («серпанок марень», «сонця люстра», «сонце-пес», «килим лити», «дзвінок вірша», «уламки серця»), епітети («синій май», «кирпате сонце», «срібний дзвін»). Частки *то, те, та, ті*, типові для полтавського діалекту, густо зв'язують у її віршах усе з усім. Мисткиня також любить уособлення: «випробовує клавіші дощ», «сонце луцитьсья», «сонце кидатсья в хвили» тощо. За лексичною та стилістичною формою Юлія радше представник постмодернізму, але за суттю її поезія глибоко інтуїтивна, оскільки первинним джерелом вірша є підсвідома гра образів, яку й намагається передати авторка. Смайлики, що зустрічаються в її творах, теж є сучасним нововведенням і передають реалії медійного простору та м'яко підкреслюють настрій поетки.

Подколи ловиш себе на думці, чи добре ми чуємо сьогодні спів прекрасної літературної Полтави – історичної колиски цілої плеяди гучних літературних імен? Тим часом живуть і пишуть у нашому місті

Інна Дідик, Андрій Дзюба, Олександр Ковтун, Марія Бойко, Олег Мінгалов, Ігор Нікітін, Сергій Осока, Олександр Лук'яненко, Рената Кириченко, Оксана Рудич, Сергій Старих та багато інших самобутніх поетів, які у своїй творчості виразно втілюють місцевий колорит, особливості мови, ознаки менталітету. На наше глибоке переконання, що багатшим буде цей поетичний хор, то більш яскравою та різнобарвною стане художньо-стильова палітра, більш цілісною буде мапа літературної України. Саме тому можна висувати, що творчість Юлії не тільки має право на існування, але й варта друку, оскільки певною мірою представляє один зі зрізів Центральної України, а саме полтавського культурного суспільства та його інтелігенції середнього віку. А за умови рекламування й просування в Інтернеті та джерелах масової інформації цей творчий доробок може набути літературну аудиторію набагато ширшу, ніж користувачі Фейсбуку.

Любі читачі! Перед вами саме «віна» – віршований винний напій, який є живим, шумує, виграє. Це концентроване в словах життя. Отже, бажаю успіху цій збірці та її надзвичайно обдарованій авторці!

Галина Білик

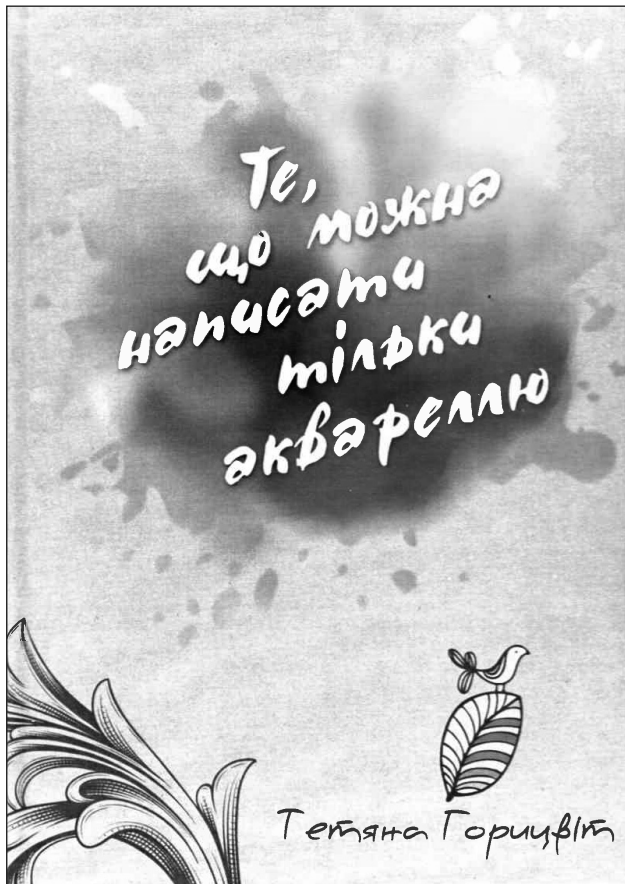
ЗАПРОШЕННЯ ДО СЕРДЕЧНОЇ РОЗМОВИ

Рецензія на книгу: Горицвіт Т. Те, що можна написати тільки аквареллю : есе / Тетяна Горицвіт (Луньова). – К. : Зеленський В. Л., 2018. – 96 с. : іл.

Відома полтавська літераторка, член Національної спілки письменників України Тетяна Горицвіт (Луньова) знову порадувала чималу аудиторію своїх шанувальників друкованою новинкою. Цього разу з-під пера досвідченої авторки, котра має в набутку вже з десяток якісних різножанрових видань (книгу новел і акварелей «Рукописи не формуються» (2010); роман-перформатив «Знайти Лева» (2010); твори для дітей «Усі ми будемо королевами, або Казка про Маринку та Мишенятко» (2012), «Зайченятко У» (2014), «Казка про шишку, яка мріяла стати їжачком» (2016); книгу екологічної тематики «Еко-зум, або Пильнуймо важливі еко-деталі» (2017) та ін.), вийшла річ дещо особна, проте не менш вишукана, яскрава й по-своєму оригінальна, зокрема в проекції на місцевий генологічний контекст. «Те, що можна написати тільки аквареллю» – це збірка есе філософсько-культурологічного змісту, особливо значущого, ціннісного для художньої свідомості Тетяни

Горицвіт, осердя її творчої особистості, ідіостильової доміанти.

Узагалі жанр есе для письменниці не новий: за нашим спостереженням, він естетично визрів у її доробку наприкінці 2000-х років, поступово самоформлюючись і дедалі більше відмежовуючись від загалом примітних для літераторки малих епічних форм. Будучи талановитою людиною свого часу, відкриваючись йому у власних мистецьких пошуках, спрагло всотуючи нові тенденції й естетичні ідеї доби, Тетяна Горицвіт обирає есеїстику як актуальний формат вільного висловлювання-мовомислення, інструмент власної душевної самоорганізації й інтелектуально-чуттєвої комунікації з потенційним читачем. Важливо відмітити, що виразно окреслюється й джерельна база її есеїстики як певний етап життя – це враження від подорожей, від споглядання історичних пам'яток та мистецьких узірців у різних країнах світу, розмірковування стосовно способу життя, ак-

сіології, творчої діяльності тих або тих народів, окремих людей, колег по мистецькому цеху; це філософування довкола нібито звичних, простих речей, які несподівано відкриваються в новому ракурсі, коли оновлюється характер їх споглядання реципієнтом – власне, коли дивишся на них уже ти-інший... Вагомість вироблення в читачів-співгромадян цього новітнього погляду на світ, а відтак – становлення їх як самодостатніх, красивих, гармонійних особистостей початку XXI століття, вільних від травматичних досвідів, від пасток буденщини й містечковості, спроможних відчутти легкість буття, велич у малому, мудрість, розливу в доквітлі, божественну еманацию в ньому, поклик невідомого, – ось наскрізна ідея есе полтавки, друкованих упродовж десяти років на шпальтах різних періодичних видань, а нині зібраних під однією обкладинкою.

Книга вміщує 21 твір («Усередині й назовні, або Таємниця Ейфелевої вежі», «Ювілейний бенкет муз Музею Д'Орсе», «Оскар для Варшави», «Копенгагенська Русалонька», «"Васа" непереможний», «Українська хата у стилі Воргола», «Точка, що зникає на горизонті (переглядаючи фільм "Vanishing point")», «Недільна проповідь, рок-н-рол і супермаркет: короткі нотатки про молодість, або Враження одного дня в Клівленді», «Camera lucida і camera obscura, або Чим фото моєї бабусі відрізняється від мого», «Силогізми Бродського», «Срібних справ майстри»,

«Стражі часу», «Дещо про золото», «Філософія сучасної галявини», «Про швидкість і осінні листя», «Равлики та їхні Будиночки: Щасливі Домівки», «Кощенята Вдома», «Вікна», «Календар», «Крила», «Книги-Птахи»), кожен із яких невеликий за обсягом, проте доволі значний в інформаційному вимірі, потужний у зображально-виражальному плані. Авторка розгортає перед читачем галерею монументально-пластичних образів, тонко акцентуючи в них момент інтриги – на рівні властивостей, історії, долі об'єктів. Зокрема, Ейфелева вежа в Парижі – чи не єдина споруда на планеті, яка чудесно здолала логіку розрізнення й демонструє незбагненну єдність взаємовиключного; унікальний Музей Д'Орсе (там-таки), колишній двірець, свідченням чого є хіба що неекспозиційні годинники-близнюки на стінах просторої зали, – це наче вічність, сповнена паром застиглих митей і мрій; Стара Варшава – фенікс, що відродився з руїни Другої світової завдяки мудрому хранителю міста – архітекторові, професору Оскарові Сосновські, збентеженому апокаліптичним сном незадовго до війни; нетипова копенгагенська Русалонька в бронзі – уже майже звільнена (любов'ю зодчого) для земного щастя дівчина-красуня, котра не має риб'ячого хвоста, а лише плавники-ступні; найпотужніший бойовий корабель шведського королівського флоту й усієї Європи XVII століття прекрасно-величний «Васа», який так і не зробив жодного пострілу, – з волі Божої нетлінний полонник морських глибин, а не безжальний смертоносець; білий колір української хати – це сама її суть: де б у світі не зводилася наша автентична споруда, білизна залишається її етнографічним ідентифікатором, означником первинності, чистоти, надійності, непорушною основою множинності...

Крокуючи далі за авторкою книги, ми відкривемо для себе безмір цікавого, глибокого, важливого, парадоксального; спостережемо, як світло перетікає в темінь, раціо в емоцію, припис у гру і навпаки, – за умови, що приймемо її запрошення до сердечної розмови. Бо кожен із творів збірки – мов акт найщирішої довіри; він апелює до серця реципієнта, до його глибокого внутрішнього зору, спроможного діткнутися істини; він спрагло шукає одностумця чи бодай прагне зростити споріднену душу.

Ось уже ми заінтриговані екранним героєм Ковальськи – ідеалістом, котрий бачить мету і дорогу, цінує свободу і швидкість, усе інше для нього дрібниці, за винятком людського життя. Натомість «антагоністи» відверто полюють на дивака, упертюха, непокірного, інакшого, який зробив свій вибір – бути собою, а не відбитком однорідної маси, а то й перевершити себе. Тема життя як рок-н-ролу і смерті як його альтернативи, що виключає старість (безприс-трасне існування), осмислюється в іншому есе, яке

також глибоко схвилює читача безапеляційною максимомою-«отрутою»: «жити молодим або померти» – отрутою рятівною чи вбивчою?..

Композиційно книга задумана так, що десь посередині її нарративним рефлексіям довкола артефактів приходять на зміну рефлексії довкруг об'єктів органічного світу, тобто дерево на полотні чи в тексті перетікає в дерево під вечірнім сонцем; музика різних стилів, голоси багатьох інструментів відлунують у журавлиному «курли», що віддаляється із пташиним ключем у вирій; мед поезії стає нектаром із квіток, який носять трудящі бджілки у вулик, золото – незмінною барвою осені, декорована хатина – домом. Проте сумнів не закрадається, що дискурс підмінений, навпаки – ще більше утверджуєшся в думці про цілісність багатовимірного буття, про заснованість усього сущого на єдиному творчому законі. Акцентує це й сама письменниця, зауважуючи: «...відомо, що Платон навчав своїх учнів в оливовому гаю. При цьому гай розглядають як такий собі антураж, тло, на якому не обтяжені побутовими проблемами спудеї могли вільно витрачати свій час на осягнення мисленневих побудов. Я переконана, що насправді все було навпаки: справжня філософія крилася в самому гаю і уроки були лише видимістю для сторонніх спостерігачів – для тих, кому були необхідні раціональні мотиви для обґрунтування доцільності існування Академії...» [1, с. 69].

Однак не лише філософія, а й поезія розпросторена всюди! Проникає вона і в тексти цієї збірки, продукуючи в них ритмічність, елегантність, стильову виразність, як-от в есе «Про швидкість і осіннє листя». Анафоричні фрагменти на сторінках твору говорять про речі нетипові в темпоритмі довкілля:

«...Осіннє листя опадає зі швидкістю смутку, що м'яко й ніжно огортає, мов тонкий тумановий серпанок. <...>

Осіннє листя падає зі швидкістю спогаду про щастя, що поступово все сильніше й сильніше тьмяніє і зрештою зовсім стирається з пам'яті. <...>

Осіннє листя падає зі швидкістю болю, що спершу пік розпеченим залізом, а потім вистиг і вже майже починає холодити. <...>

Осіннє листя падає з таємничою швидкістю, що є сталою з точки відліку Вічності <...>, – і зміною з точки відліку окремого Людського Життя...» [1, с. 70–73].

Якщо ж побачити в осінньому листі символ втрати, то вже цілком логічно сприйметься кінцівка твору з розміркуванням про вибір людиною гідного Попутника на Справжній Дорозі, адже за щасливого збігу обставин швидкість утрачає свою функцію єдино значущого мірила життя, а плин часу робиться неактуальним.

Поетично-афористичний характер має й есе про Дім – «категорію метафізичну... універсальну... трансцендентальну» (не квартиру, особняк, віллу

тощо), котру людина вимірює у своєму серці, зводить власними руками, наповнює любов'ю, ревно оберігає й лише так досягає повноти життя, дотикається всеосяжного щастя. Очевидно, в такому затишному помешканні мусить бути чимало великих, чистих вікон, бо, за авторкою, ці «свічада життя» розкривають «душу дому і людини, котра живе в ньому» [1, с. 82–83], випромінюють його світлу енергетику.

Відкрити для себе феномен звичайного-і-незвичайного календаря з однойменного есе, проникнути в амбівалентні змістові комірки цього витвору сучасної цивілізації з розрахунком на враження й одивнення, що цілком справджується, читач зможе, помандрувавши за літераторкою в пошуках істини дорогами логіки й лабіринтами інтуїції й у підсумку діставши велике інтелектуальне вдовolenня.

Піднесений умовний есеїстичний диптих про крила («Крила» і «Книги-Птахи»), який завершує книгу, індуктивним шляхом актуалізує поняття безкрилості, окриленості, розкриленості – в ореолі трагічної відносності, що сповнює наше повсякдення; зацентровує читання як можливий вихід із зачарованого кола: так людина вигартовує свою душу й набуває можливості подолати вбивчу рутину сірості.

Тонке вміння спостерегти незвичайне (розумій – надважливе!) особливо привабливе у творах Тетяни Горицької, багатогранний мистецький хист якої безпомилково чуттєво вирізняє шедевральне з-поміж буденного, вилушує з нього зерно-ідею, яку надалі ословеснює в літературно-художньому образі. Але «фабула» творчого процесу літераторки, як переконуюсь, має «зав'язкою» не лише споглядання архітектурних, малярських, скульптурних, фотографічних взірців тощо – зорові образи, а й динамічно-зорові, як-от кіномистецтво, звукові, як музика, спів, і також суто «спекулятивні» (за І. Кантом) – умовиводи, гіпотези, неспростовні істини. Ритм, рух у творах Тетяни Горицької організують час і простір, які набувають кольору, котрий, змінюючись, символізує плин життя, його ритм, рух, що організують час і простір, які набувають кольору, котрий, змінюючись, символізує плин життя... І так до нескінченності, можливо. Якщо тільки не зникне той, кому до цього всього є стосунок, хто причетний до чистоти вічності, до «незнецінюваного золота» життя – мудрості природи...

Час сказати і про назву збірки – «Те, що можна написати тільки аквареллю». Власне, авторка в передмові («Передмова, або Трохи про фарби у письменстві і малярстві») і сама доволі чітко з'ясовує основні аспекти свого задуму, від буквальної гри слів, що спонукає писати словом і пензлем, прямуючи до кольорового маркування тексту як додаткового сигналу для реципієнта: ось важливе, якраз «твое». Але зауважмо її розмисли про вибір фарб – не олійно-епічних, не акрилово-експериментальних, а саме таких, які здатні

просто репрезентувати величне в його незнищенній усеприсутності й конкретно-ситуативній тендітності: «Акварельні ж фарби – незмінні, коли йдеться про ліричність, тиху вдумливість, світлу меланхолійність і неметушливу радість.

Лише за допомогою акварелі можна передати осяйність, внутрішнє світіння людей і предметів – життєдайне, життєнапувальне світло.

Акварель дозволяє побачити і виразити істинну ідеальність усього суцього – сутнісну ідеальність, ідеальність у платонівському сенсі, що пробивається тонкими промінчиками з-під випадкової недосконалості, надщербленості, надколотості, затьмареності, притлумленості, зашкарублості нашого життя.

Про те, що є таким красивим і щемливим, надзвичайно важливим і водночас найбільш незахищеним у нашому швидкоплинному і вразливому до випадів смерті житті, можна написати лише аквареллю» [1, с. 5].

Імовірно, цю авторську сентенцію-фантазію легко спростують художники й дослідники живопису, проте на диво правдоподібно втілена вона в аналізованому томику есе. А ще на боці Тетяни Горицвіт, здається, й сам... Г.-Е. Лессінг, класик-авторитет у питанні про

межі малярства й поезії, який ані разу не сумнівався в доцільному баченні їхнього взаємозв'язку естетом-аматором, філософом і талановитим критиком, бо почуття, розум й аналітична проникливість ніколи не збиваються на манівці [2, с. 55–56].

Цікаво, що наша авторка як багатогранна творча особистість вигідно поєднує в собі всі ті значущі риси, про які йдеться німецькому теоретикові мистецтва. А відтак її тексти-есе – навіть без жанрової претензії на безапеляційне тлумачення та сприйняття висловленого – глибокі й переконливі, стилістично вишукані і свіжі, розраховані на живу людину, котра шукає себе і шукає істину. Отже, читаймо, гартуймо свої душі.

Література

1. Горицвіт Т. Те, що можна написати тільки аквареллю : есе / Тетяна Горицвіт (Луньова). – К. : Зеленський В. Л., 2018. – 96 с. : іл.
2. Лессінг Г.-Е. Лаокоон, або Про межі малярства й поезії / Готгольд-Ефраїм Лессінг ; пер. з нім. Є. О. Попович. – К. : Мистецтво, 1968. – 292 с. : іл. – (Пам'ятки естетичної думки).

